

LA PLATE-FORME BELGE POUR METHODES ALTERNATIVES

BIENTOT UNE REALITE !

Mise sur pied et objectifs

LE CONSEIL D'ADMINISTRATION DE LA Fondation Prince Laurent, sur avis de son conseil scientifique, a décidé au mois d'avril 1998 la création de la Plate-forme belge pour les méthodes alternatives à l'expérimentation animale, au sein de son institution et sous l'égide de S.A.R le Prince Laurent.

Son bureau exécutif scientifique, dont la direction est confiée au Professeur Vera ROGIER, secondée par le Docteur Sonja BEKEN, aura son siège au Service de Toxicologie de la Vrije Universiteit Brussel, Laarbeeklaan, 103, 1090 Bruxelles. (Tél. : 02/477.45.16 et 477.45.17, Fax : 02/477.45.82, e mail : sbeken@fafy.vub.ac.be.

Le développement des méthodes alternatives en vue de réduire au minimum -et même de supprimer quand c'est possible - l'utilisation des animaux en expérience entre dans la démarche d'application du principe des trois R de Russell et Burch, à savoir : Remplacement, Réduction, et Raffinement des expériences sur animaux.

Ce qui était encore considéré il y a une vingtaine d'années comme une utopie, devient peu à peu une réalité. L'ECVAM (European Centre for the Validation of Alternative Methods) a validé récemment les premières méthodes alternatives et celles-ci ont été agréées par l'ESAC (European Scientific Advisory Committee). La phase suivante sera l'incorporation de cette méthodologie in vitro dans la législation européenne et les législations nationales sur l'étude et l'appréciation des médicaments, cosmétiques, produits chimiques et autres substances.

L'intérêt du développement des méthodes alternatives dépasse cependant le cadre de la pharmacologie et de la toxicologie. Il concerne d'autres domaines tels que la chirurgie, la physiologie, l'enseignement médical, etc..

C'est dans ce contexte général qu'est mise sur pied la Plate-forme belge. Celle-ci constituera un forum de concertation pour les représentants des quatre secteurs concernés: le monde scientifique universitaire, l'industrie (chimique, pharmaceutique, cosmétique), les associations de protection animale et les ministères impliqués (agriculture, recherche scientifique, santé publique). Au sein de ce forum seront étudiés les moyens à mettre en œuvre pour l'application du principe des 3 R ainsi que la promotion, le développement et la validation des méthodes alternatives.

Le rôle de centre d'information dévolu à la Plate-forme doit être particulièrement souligné. Certaines initiatives importantes dans ce domaine ont déjà été prises ou sont en projet, à savoir :

- Un inventaire des méthodes alternatives et de leurs utilisateurs.
- La création d'un site sur le réseau INTERNET
- La mise au point et la publication d'un livre blanc sur la structure et les objectifs de la Plate-forme belge.
- La publication semestrielle d'un bulletin d'information.

C'est par un dialogue constructif et une collaboration efficace des parties concernées citées plus haut que la Plate-forme belge pour méthodes alternatives pourra réaliser la mission qu'elle s'est ainsi fixée. La Belgique fera alors œuvre de pionnier.

HET BELGISCH PLATFORM VOOR ALTERNATIEVE METHODEN

WELDRA EEN REALITEIT!

Oprichting en Doelstellingen

OP ADVIES VAN HET WETENSCHAPPELIJK COMITÉ, heeft de beheerraad van de Stichting Prins Laurent in april laatstleden de beslissing genomen een Belgisch Platform voor Alternatieve Methoden voor Dierenproeven op te richten.

Dit platform maakt integraal deel uit van de Stichting Prins Laurent en staat onder de auspiciën van Z.K.H. Prins Laurent.

De zetel van het wetenschappelijk uitvoerend bureau bevindt zich in de Vrije Universiteit Brussel, Dienst Toxicologie, Laarbeeklaan 103, 1090 Brussel, Tel. 02/477 45 16 - fax 02/477 45 82, e-mail: sbeken@fafy.vub.ac.be.

o Aan Prof. Dr. Vera Rogiers is de leiding ervan toevertrouwd terwijl Dr. Sonja Beken belast is met de praktische verwezenlijking.

Het ontwikkelen van alternatieve methoden om het gebruik van proefdieren tot een minimum te herleiden of, indien mogelijk zelfs geheel af te schaffen, kadert in het 3 V's principe van Russell en Burch, namelijk het Vervangen, Verminderen en Verfijnen van het proefdiergebruik.

Wat een 20-tal jaar geleden nog beschouwd werd als een onbereikbare droom, is vandaag werkelijkheid aan het worden. ECVAM (European Centre for the Validation of Alternative Methods) heeft onlangs de eerste alternatieve methoden gevalideerd en werden aanvaard door het ESAC (European Scientific Advisory Committee).

Aan de bekomen resultaten wordt nu een brede internationale en wetenschappelijke verspreiding gegeven, zodat de beoordeling ervan op een objectieve en strikt wetenschappelijke wijze kan gebeuren. Daarna begint de fase van het toepassen van deze nieuwe in vitro methodo-

logie in de bestaande Europese en nationale wetgevingen betreffende geneesmiddelen, cosmetica, scheikundige stoffen, e.d..

Het belang van de ontwikkeling van alternatieve methoden overstijgt echter het gebied van de toxicologie en de farmacologie en moet in een breed kader gezien worden. Domeinen zoals chirurgie, fysiologie, onderwijs e.d. komen eveneens in aanmerking.

In deze brede context zal het Belgisch Platform voor Alternatieve Methoden opgericht worden. Het platform wil, als voornaamste doelstelling, een contactpunt zijn voor de wetenschappelijke universitaire wereld, de industrie (chemische, farmaceutische en cosmetische), de dierenverenigingen en de betrokken ministeries (landbouw, wetenschap en volksgezondheid).

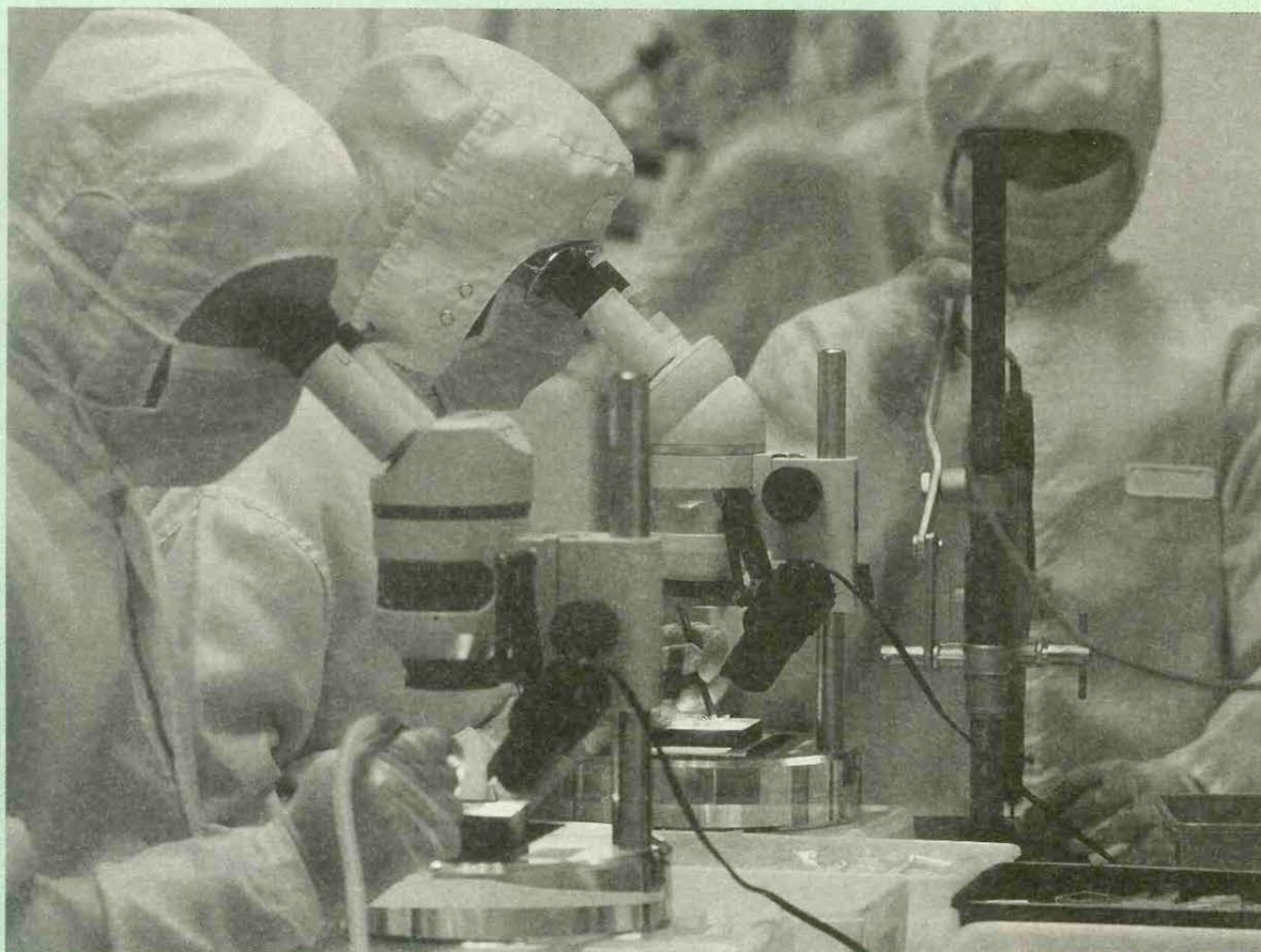
In dit Platform zullen de middelen bestudeerd worden om de 3 V's in de praktijk om te zetten, alsook de promotie, de ontwikkeling en de validatie van de alternatieve methoden te bevorderen.

Verder zal op korte termijn de nadruk gelegd worden op de rol die het Platform kan spelen als informatiecentrum. Een aantal initiatieven zijn reeds genomen:

- Een eerste initiatief betreft de inventarisatie van de alternatieve methoden en hun gebruikers.
- Het creëren van een site op INTERNET.
- De bespreking en de publicatie van een witboek over de structuur en de objectieven van het Platform.
- De zesmaandelijks publicatie van een informatieblad.

Het Belgisch Platform voor Alternatieve Methoden heeft de taak op zich genomen om te ijveren voor de toepassing van alternatieve methoden in elk domein waar dit mogelijk is. Het is slechts door samen met alle betrokken partijen een constructieve dialoog op te bouwen dat een werkelijke vooruitgang geboekt kan worden. Laat België een voortrekker zijn.

Prof. J. Mignon
Prof. Vera Rogiers

VANUIT HET BPAM

DE ALTERNATIEVE METHODEN VOOR DIERPROEVEN : ER GEBEURT WAT IN BELGIE !

De tweede wetenschappelijke dag van het Platform werd georganiseerd op 21 april 2004 door het BPAM in het prestigieuze kader van het Paleis der Academieën te Brussel, in aanwezigheid van Z.K.H. Prins Laurent van België, Voorzitter van de SPL en Europees commissaris voor onderzoek, de heer Philippe Busquin.

Doelstelling was voorbeelden van beduidende en concrete ontwikkelingen van alternatieven voor te stellen die verwezenlijkt of aangevat werden in België. Een eerste module was gewijd aan de strategieën van technologische innovaties op het vlak van alternatieven. Een tweede, gewijd aan de methodologieën in vitro heeft twee prevalentieprojecten belicht van Belgische oorsprong die vandaag genieten van een internationale erkenning. De laatste module stond onder een meer toekomstgerichte hoek: beloftevolle technologische innovaties, in numero en in silico.

Strategieën van technologische innovatie
Professor Beaufays is de dag begonnen vanuit het standpunt van de ethiek.

In de loop van de laatste eeuwen is de plaats van de mens in het universum steeds veranderd. In de astronomie kiest men in de 15de eeuw niet meer voor het geocentrische systeem van Ptolemaeus maar voor het heliocentrische systeem van Copernicus: de aarde is een planeet zoals een andere.

In de biologie zorgde de ontwikkeling van de evolutietheorie van Darwin en die van de genetica, in de 19e en de 20e eeuw, op hun beurt voor een beslissende wending: het verschijnen van de mens ligt in de lijn van een natuurlijke biologische evolutie. Met de komst van de ecologie in de 20ste eeuw wordt het geheel van de levende wezens in aanmerking genomen om de biosfeer te bestuderen, interagerend tussen hen en met hun omgeving. Het radicale antropocentrisme wordt zo geleidelijk vervangen door een biocentrische visie op de wereld.

Deze ontheiliging van het menselijk wezen ging gepaard met een bewustwording: het dier is eveneens in staat om affectie, pijn en ellende te ervaren. Een verandering in mentaliteit is dan opgetreden, zowel bij de burgers als bij de onderzoekers. Dan is er een deur half open gegaan over een nieuw paradigma in de geneeskunde: dat van de alternatieve methoden voor dierproeven.

Prins Laurent in gesprek met commissaris Philippe Busquin, naast Professor Thomas Hartung (ECVAM), Dr Jean Bastien, gedelegeerd bestuurder van de Stichting en Prof. J.P. Beaufays, (directeur BPAM).

In zijn uiteenzetting benadrukte de heer Commissaris Philippe Busquin het belang dat de

Talrijke vragen werden gesteld aan de sprekers van de tweede wetenschappelijke dag: Van links naar rechts, dr. E. Snoeck (Exprimo), Dr. P. Jacquemin (Exprimo), professor D. Lambert (FUNDP), Dr. R. Cortvriendt (VUB), Dr. Ir. B. De Wever (SkinEthic, Frankrijk), Prof. J.P. Beaufays, (directeur van het BPAM) en Dr. F. Vangoethem, (Johnson & Johnson).

Van links naar rechts, barones Delruelle (bestuurder bij de Stichting Prins Laurent), mevrouw Bastien, dr. Philippe Mettens, voorzitter van het directiecomité van de federale dienst Wetenschappelijke Politiek, Z.K.H. Prins Laurent en mevrouw Véronique Paulus de Châtelet, gouverneur van het Brussels Hoofdstedelijk gewest.

Europese Commissie hecht aan de promotie en de validatie van alternatieve methoden voor dierproeven. Naast het ethisch standpunt herinnerde hij eraan dat de alternatieven een belangrijke biotechnologische en economische inzet vormen: Europa moet aanwezig zijn en hoge prestaties leveren in de ontwikkeling van deze spits technologieën.

De Commissie steunt bovendien meerdere projecten van alternatieven. Het meest beloftevol op korte termijn is de test van apyrogeniciteit. Waarover gaat het hier? Wanneer inspuibare medicijnen aangetast zijn door pyrogene substanties, dochters van de degradatie van bacteriën, krijgt de patiënt te maken met hevige opstoten van koorts. De afwezigheid van pyrogenen in spuiten wordt normaal nagekeken, na de insputing, door een mogelijke verhoging van de lichaamstemperatuur bij konijnen. Deze test wordt soms vervangen door een andere, op de molukkenkreeft, die eveneens krab in de vorm van een hoefijzer wordt genoemd of molukkenkrab. Men is nochtans wel bezig met het valideren van een alternatieve methode bij de Europese commissie. Deze maakt het mogelijk de hoeveelheid apyrogeen, die aanwezig is in spuiten te testen, met minder kosten in stalen van menselijk bloed. En zo kunnen er 200.000 konijnen per jaar in Europa gespaard worden waardoor wetenschappelijke strengheid en ethische bekommernis verenigd zijn.

Momenteel moet in Europa elke wetenschappelijke validatie van een nieuwe alternatieve methode via het ECVAM (European Centre for Validation of Alternative Methods) gaan om wetenschappelijk erkend te worden.

Professor Thomas Hartung, directeur van het ECVAM, bevestigt dat de wereld van de alternatieven momenteel beïnvloed wordt door de initiatieven die de Europese Unie verwacht van de cosmetica- en chemische producten. Nu al voorziet het 7de amendement bij de Directive "Cosmetica" die uiteindelijk gepubliceerd werd in maart 2003, de eliminering van de dierproeven in deze sector binnen de 10 jaar.

Van dier naar in vitro

Op het vlak van alternatieven waren de in vitro methoden de laatste jaren het meest in de mode. Bedoeling is dat ze de in vivo omstandigheden in het laboratorium weergeven waarin traditioneel bepaalde testen op dieren uitgevoerd worden.

Ingenieur Bart de Wever, mededirecteur van het Frans laboratorium SkinEthic, is overtuigd van de mogelijkheden van de gereconstitueerde weefsels voor de verwezenlijking van talrijke testen: huidirritatie, corrosiviteit, fototoxiciëit, (de)pigmentatie van de huid, oogirritatie...

Dr. Freddy Vangoethem, van de farmaceutische firma Johnson & Johnson heeft zijn uiteenzetting gericht op het voorbeeld van de evaluatie van het corrosieve karakter van de cosmetische substanties. Op de klassieke wijze wordt deze corrosiviteit gemeten op de ogen van konijnen - Draizetest. Vandaag bestaan er verschillende alternatieven voor deze test van oogirritatie. Een van hen is gericht op het gebruik van gereconstitueerde menselijke cornea waarvan de eerste onlangs op de markt werden gebracht door het laboratorium SkinEthic. Verscheidene Europese firma's nemen deel aan de evaluatie van de voorspellende capaciteit en de weergeefbaarheid van testen van oogirritatie uitgevoerd op zo'n cornea.

Het onderwerp van Dr. Rita Cortvriendt, medetichter en gedelegeerd bestuurder van EggCentris, lag in een gans anders domein. Zij heeft gesproken over testen van reproductieve toxicologie en, in het bijzonder, over de studie van de impact van de xenobiotica op de vruchtbaarheid van de vrouw. Volgens de van kracht zijnde wetgeving moeten deze tests uitgevoerd worden in vivo, op muizen of ratten. Nu, dankzij de werkzaamheden van dr. Cortvriendt, beschikken we evenwel over een test die in staat is een deel van de proeven in vivo te vervangen. Deze techniek opent de weg voor een nieuwe alternatieve methode die reeds beschikbaar is, om de toxiciteit van nieuwe chemische substanties op de reproductie te evalueren. Zo kan men het gebruik

vermijden van talrijke proefdieren.

Van dier naar in numero en in silico

Naast de in vitro methoden zijn andere types alternatieven sinds enkele jaren aan het opklimmen. Dit is het geval met de in numero en in silico methoden. Tijdens zijn uiteenzetting heeft dr. Philippe Jacquemin, directeur vennoot van de firma Exprimo de voordelen benadrukt van deze nieuwe benaderingen op het vlak van de farmacocinetica en farmacodynamica. De eerste van deze wetenschappen heeft belangstelling voor de tijdelijke evolutie van de concentratie van de medicijnen in het organisme terwijl de tweede de intensiteit bestudeert van hun werking in functie van de tijd.

Dr. Jacquemin heeft aangetoond in welke mate een optimalisering van deze modelvorming in belangrijke mate het gebruik van het dier kan verminderen in de laatste etappes van het op punt stellen van nieuwe medicijnen.

Volgens dr. Eric Snoeck die ook directeur-vennoot is bij Exprimo, zijn deze nieuwe informatie-technieken zeer beloftevol: zij maken het voortaan mogelijk om het gedrag van patiënten, mensen of geen mensen, vorm te geven en te simuleren.

Bijgevolg zal de doeltreffendheid, de afwezigheid van toxiciteit en de dosering van nieuwe "kandidaat-medicijnen" virtueel kunnen bepaald worden, vooraleer op echte patiënten ingevoerd te worden. Met deze virtuele inlichtingen kunnen onnodige testen op dieren of op mensen vermeden worden.

Professor Dominique Lambert, van de Faculteit Notre-Dame de la Paix te Namen heeft deze Wetenschappelijke Dag op een schitterende wijze afgesloten met zijn uiteenzetting "Small World". Hij heeft op een beknopte manier de theorie van de netwerken voorgesteld en aangetoond dat de mathematische wetenschappen op een meesterlijke wijze een bijdrage kunnen leveren voor het verhelderen van de werking van de levende stof, en dit zelfs door geen enkel dier te offeren. Indien we deze theorie overdragen naar het domein van de biologie, laat deze theorie een nieuwe en originele manier voorspellen om het biomedisch onderzoek aan te snijden.

Een potentieel aan innovaties die beloftevol zijn voor de dieren

Een talrijke en aandachtige vergadering; op de voorgrond, de professoren Boucher en Richelle.

tevol zijn voor de dieren

De Tweede Wetenschappelijke Dag van het BPAM heeft duidelijk het werkelijk potentieel in het daglicht gesteld van de alternatieve methoden voor dierproeven: ze zijn niet meer een abstractie of een ideaal dat moet bereikt worden maar maken meer en meer opgang.

Ongeveer tien jaar geleden is de ontwikkeling van alternatieven begonnen en zou nu in versnelling moeten geraken. Het belangrijkste zit in de verandering van mentaliteit die steeds duidelijker wordt. De dierenbeschermingsorganisaties zijn niet meer de enigen om te pleiten ten gunste van een vermindering van proefnemingen: de politieke autoriteiten, het grote publiek en talrijke wetenschappers zijn eveneens een doordachte ethische strijd aangegaan voor het dierenwelzijn. Moge hij voortgezet worden in deze zin.

J. P. Beaufays
Directeur de la BPAM

PLECHTIGE VIERING IN DE SENAAT

20ste VERJAARDAG VAN DE DIERENWELZIJNWET

Op 1 december 11. was er in de senaat een plechtige en bijzonder emotionele zitting, in aanwezigheid van Z.K.H. Prins Laurent, voorzitter van de Stichting, ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn van de dieren.

H.K.H. Prinses Astrid in haar hoedanigheid van senator woonde eveneens de plechtigheid bij. De vertegenwoordigers van dierenbeschermingsorganisaties en van de Stichting Prins Laurent waren eveneens uitgenodigd.

De Stichting Prins Laurent wil eresenator Roland Gillet die bestuurder is bij de Stichting, oprecht gelukwensen omdat hij 20 jaar geleden aan de basis van deze wet lag. Gedurende meer dan 50 jaar heeft eresenator Roland Gillet voortdurend strijd gevoerd om de dierenzaak en het dierenwelzijn te verdedigen en deze wet is daar zeer zeker de bekroning van.

Deze viering van de 20ste verjaardag is een uiting van al dat werk dat door de verschillende parlementaire sprekers in de verf werd gezet. In het bijzonder de Voorzitter van de Senaat, mevrouw Anne-Marie Lizin benadrukte dat België op Europees vlak de belangrijkste wetgeving heeft ter zake, dankzij deze wet die een stevige basis vormt voor

talrijke koninklijke besluiten. En deze wet lag ook aan de oorsprong van de oprichting van de raad voor dierenwelzijn. Zij is verheugd over deze globale wetgeving, waarbij de nodige straffen ingebouwd zijn maar zij betreurt wel dat op nationaal en internationaal vlak vele soorten mishandeling van dieren nog steeds bestaan.

Senator Roland Gillet die bestuurder is bij de Stichting Prins Laurent en voorzitter van Veeweyde, nam het woord in naam van de dierenbeschermingsorganisaties om zich te verheugen dat deze wet van 1986 van toepassing blijft, niet enkel op het vlak van bescherming maar ook van welzijn van de dieren. Deze was ook een voorloper op Europees vlak bij het opstellen van het verbod op proeven op dieren wanneer er alternatieven bestaan.

De heer Rudy Demotte, minister van Volksgezondheid en dierenwelzijn, heeft deze plechtigheid afgesloten met de woorden dat de wet van 1986 tot gevolg had dat binnen het departement Volksgezondheid het dierenwelzijn een volledig eigen administratie heeft gekregen en sinds het begin van deze legislatuur het aantal personeelsleden daar is verdubbeld. Tenslotte heeft hij woorden van lof geuit over de activiteiten van de Stichting Prins Laurent. Die heeft namelijk geleid tot de uitwerking van een handvest voor het welzijn van de hoedieren. ■

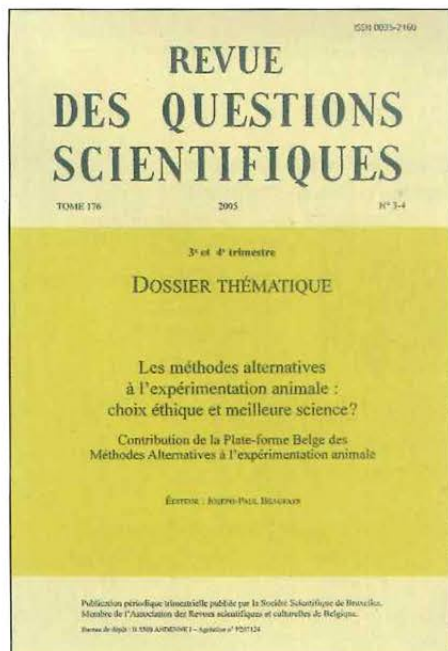
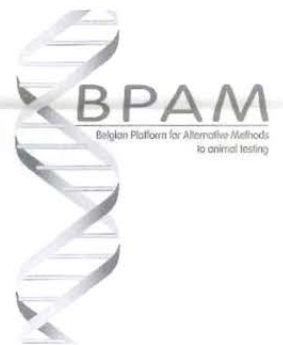

Foto Veeveyde

Z.K.H. Prins Laurent, voorzitter van de Stichting, en H.K.H. Prinses Astrid, omringd door minister van Volksgezondheid, de heer Rudy Demotte, en de Voorzitter van de Senaat, mevrouw Anne-Marie Lizin en eresenator Roland Gillet, bestuurder bij de Stichting en Voorzitter van Veeweyde initiatiefnemer van deze plechtigheid.

VANUIT HET BELGISCH PLATFORM VOOR ALTERNATIEVE METHODEN

STAND VAN ZAKEN VAN DE PROEVEN OP DIEREN EN DE ALTERNATIEVEN IN BELGIE IN 2006

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Stichting Prins Laurent, de 20 jaren van de Europese Directieve 86/609/CEE betreffende de bescherming van de proefdieren en de Belgische wet van 14 augustus 1986 betreffende het

dierenwelzijn, heeft het BPAM een dossier opgesteld over de stand van zaken betreffende dierproeven en zijn alternatieven in België in 2006.

Bij deze gelegenheid heeft het BPAM kunnen rekenen op medewerking van de heer Philippe Busquin, minister van staat, voormalig Europees commissaris voor Onderzoek, en professor Thomas Hartung, directeur van het ECVAM, het Europees Centrum voor validatie van alternatieve methoden.

Het werd gepubliceerd als dubbel nummer van het "Revue des Questions Scientifiques" met als titel: "Alternatieve methoden voor proeven op dieren: ethische keuze en betere wetenschap?" en het gaat in op vragen gesteld tijdens de Tweede Wetenschappelijke Dag van het BPAM die plaats vond in 2004 in het Paleis der Academiën te Brussel.

Deze publicatie heeft als doelstelling een bijdrage te leveren aan het debat over proeven op dieren op een originele manier en biedt de lezer een grondige, innovierend en beslist interdisciplinaire kijk.

De studie bestaat uit zeven modules. In de eerste en in de tweede wordt getracht een overzicht te geven van de alternatieven in Europa en in België.

De derde module gaat over de proefneming in historische kontekst. In de vierde en vijfde modules wordt de lezer evenwel uitgenodigd tot ethische en epistemologische beschouwingen. In de zesde module gaat het over de manier waarop de Belgische wetgeving concreet het concept van de

alternatieve methoden voor dierproeven integreert.

In de zevende en laatste module richt men zich op de analyse van een bijzonder geval: de monoclonale antilichamen. Tenslotte eindigt men in dit speciaal dubbel nummer met een algemene bespiegeling over het 'dier-zijn'. Ieder die belangstelling heeft voor dit werk, kan het bestellen bij het BPAM. ■

REACH : HET BPAM ENGAGEERT ZICH VOLLEDIG VOOR EEN VERMINDERING VAN HET AANTAL PROEVEN MET DIEREN

Het BPAM heeft het aantal initiatieven ten voordele van een vermindering van de dierproeven opgedreven omdat het zo'n belangrijk punt is.

Hierna volgt een overzicht van de activiteiten van het BPAM tijdens de twee laatste maanden.

- Deelname van het BPAM aan de 14de International Invitox workshop on vitro toxicology, Ostend, 2-5 oktober 2006 (zie artikel in bijlage).
- Promotie van de alternatieven door Dr. Beaufays in een voordracht met als titel « De alternatieve methoden voor proeven met dieren : een ethische keuze of betere wetenschap ? » in de Bibliotheek van de Rijke Klaren te Brussel op 8 november 2006.

- Deelname aan de activiteiten georganiseerd door Ecopa, het Europees Platform, op 24-25-26 november 2006 te Brussel : 7th ECOPA European Workshop of National Platforms on Alternative Methods betreffende het thema « REACH for help : Science back up ».

- Deelname van het BPAM aan het symposium georganiseerd door OPAL met als titel : « REACH : Welke strategieën om het aantal proeven op dieren te beperken ? », in de befaamde René Descartes universiteit te Parijs op 12 december 2006 en voorstelling van het BPAM tijdens deze studiedag.

- Deelname van het BPAM aan het symposium georganiseerd door de Europese Commissie met als titel « Europe goes alternative », Brussel, 18 december 2006.

Onze Voorzitter op het Invitox symposium 2006

Op 2 oktober 11. is Z.K.H. Prins Laurent op uitnodiging van VITO, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, naar Oostende gegaan om er de plechtige opening van het 14de International Invitox Workshop on in vitro Toxicology bij te wonen. Een van de verwachtingen van dit congres bes-

taat erin de aandacht te vestigen op de chemische stoffen die een gevaar vormen voor mens en milieu en eveneens de methode te vinden om deze op te sporen zonder het gebruik van proefdieren maar met zo veel mogelijk garanties voor de veiligheid van gezondheid en milieu. ■

VANUIT HET BPAM

HET BPAM OP ALLE FRONTEN THUIS

Het BPAM neemt geregeld deel aan wetenschappelijke dagen. Op 26 oktober 2007 was het BPAM uitgenodigd op het colloquium « Toxicogenomics and Replacement of Animal Testing », georganiseerd door het VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie) in de gebouwen van de Universitaire Stichting. Het was de gelegenheid om de toxicogenomica te promoten als alternatieve methode voor het Europees programma REACH dat tot doel heeft de toxiciteit van de chemische substanties die in Europa geproduceerd worden vanaf minstens 1 ton per jaar, opnieuw te evalueren. Het BPAM steunt dit soort initiatieven.

- Op 24 en 25 november 2007 heeft het BPAM deelgenomen aan het 8ste jaarlijks colloquium van het Europees platform ECOPA, gewijd aan « Potential improvement in the development of alternative methods : Needs in risk assessment of new technologies and their products vs. use of alternatives. »

- Omdat het BPAM bekend staat voor zijn uiteenzettingen over alternatieven voor dierproeven, is het op 4 september 2007 naar de universiteit van Luik gegaan om een uiteenzetting te houden over « Alternatives à l'expérimentation animale : choix éthique et meilleure science ? », in het kader van de vorming van technici van de 'Groupe Interdisciplinaire de Génoprotéomique Appliquée' (GIGA).

- Op 19 oktober 2007 was het BPAM uitgenodigd op de eerste conferen-

tie van de cyclus « Middagen van de bio-ethiek » in het universitair ziekenhuis Sint-Lucas van de Katholieke Universiteit Leuven. De conferentie ging over « De ethische bakens van de dierproeven » en was erop gericht om een voornamelijk medisch publiek te sensibiliseren voor dit onderwerp.

- Op 21 februari 2007 heeft de directeur van het BPAM voor onderzoekers gespecialiseerd in « Sciences et Techniques de l'Animal de Laboratoire » een uiteenzetting gegeven met als titel « Les défis des alternatives », met het oog op het promoten van de alternatieven bij onderzoekers die regelmatig gebruik maken van het « diermodel » in hun proefnemingen.

- Producten uit de zee zijn, na vlees, de tweede bron van dierlijke proteïnen. Onder bepaalde gunstige voorwaarden kunnen microscopische algen zich sterk vermenigvuldigen in de zee. De biotoxines die ze produceren, worden terug in het water geworpen en bevinden zich in grote hoeveelheden in bepaalde weekdieren die wij graag eten zoals mosselen, oesters of Sint-Jacobsschelpen. Het laboratorium van hormonologie van het Centrum voor Landbouweconomie (CER) werkt op de studie « ALTEVAL » (ALTErnative et VALidation) om een methode te ontwikkelen en te valideren voor het opsporen van zeebiotoxines zonder het gebruik van de klassieke muis. Het BPAM steunt dit project dat reeds resultaten gegeven heeft.

- De federale overheidsdienst Volksgezondheid die steeds bezorgd is om het dierenwelzijn, is bezig met het herzien van de Europese directive 86/609 betreffende de bescherming van proefdieren. Deze Directive werd aangenomen in 1986 en heeft tot doel de Europese wetgevingen betreffende proefdieren op elkaar af te stemmen. Door deze herziening zal men de nieuw verworven kennis op het vlak van dierenwelzijn kunnen integreren en de alternatieve methoden voor dierproeven nog meer promoten. Voor dit enorme werk van herziening werd een beroep gedaan op de deskundigheid van het BPAM.

- De toxicogenomica heeft de wind in de zeilen : nieuwe wetgevingen willen namelijk de alternatieven voor dierproeven promoten die voortvloeien uit deze innoverende biotechnologie. We geven als voorbeeld een project van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid : met een budget van 400 000 € over 4 jaren wil TOXIGEN de vervanging promoten van proeven op dieren door methoden van toxicogenomica voor de evaluatie van de toxiciteit van chemische stoffen. ■

ALTERNATIEVE METHODEN

IN 2009 WERDEN 742.000 DIEREN GEBRUIKT IN BELGISCHE LABORATORIA

In 2009 is er een lichte stijging van het aantal gebruikte dieren volgens de cijfers betreffende de dierproeven uitgevoerd in België en gepubliceerd door de FOD Volksgezondheid en dierenwelzijn.

In 2009 werden 741.989 dieren gebruikt in de 394 officieel erkende laboratoria in België. In 2008 waren dat 725.370 dieren in 384 laboratoria, hetzij een verhoging van 16.619 dieren. Deze stijging is het gevolg van een record aan onderzoeksprojecten in dat jaar.

België is een land dat bijzonder actief is op het vlak van onderzoek. 86 % van de laboratoria maken deel uit van universiteiten.

Twee derde van de proefdieren, voornamelijk muizen en ratten, werden gebruikt voor de ontwikkeling en de controle van medicamenten en vaccins. De konijnen (8 %) worden gebruikt om bepaalde specifieke antilichamen te produceren voor de behandeling van kanker en genetische aandoeningen.

Het aantal kippen is vorig jaar gestegen omwille van studies die uitgevoerd werden om de verblijfsomstandigheden in de fokkerijen te verbeteren.

Het gebruik van apen daalt echter omdat deze bijna enkel nog gebruikt worden in het onderzoek naar de ontwikkeling en de werking van de hersenen.

We moeten wel opmerken dat sinds enkele jaren de vissen en de larven van vissen steeds meer gebruikt worden voor reglementaire toxicologische testen op stoffen die gevaarlijk zijn voor het milieu, en eveneens voor het onderzoek naar wetenschappelijke biologie. Op dit gebied zouden de larven van vissen in de toekomst

andere diersoorten kunnen vervangen, zoals knaagdieren.

De Stichting verwelkomt de publicatie van een nieuw koninklijk besluit, in april 2010, betreffende de bescherming van proefdieren. Het bestaande reglementair kader wordt versterkt en dat van de verblijfsnormen verstrengd. ■

Europa en dierproeven

We weten nog (uit een vorig krantje) dat de Europese Unie in december 2006 haar wetgeving heeft gemoderniseerd op het vlak van chemische substanties.

Er wordt nu een geïntegreerd systeem opgelegd van inschrijving, evaluatie, toelating en beperking van chemische substanties : REACH genaamd. De doelstelling is de bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu te verbeteren en tegelijkertijd de concurrentie te behouden en de innovatieve geest van de Europese chemische industrie te versterken. Een Europees agentschap voor chemische stoffen werd opgericht, met de taak dagelijks het beheer op te volgen van de vereisten van het REACH systeem.

Als gevolg daarvan kan men vrezen voor een verhoging van het gebruik van proefdieren omdat er meer controles nodig zijn op bestaande chemische producten in het kader van REACH.

Maar momenteel kan dit niet nagekeken worden omdat er nog geen Europese statistieken beschikbaar zijn.

Proefnemingen op dieren in 2009

Bron : FOD Volksgezondheid en dierenwelzijn

•Proefdieren

Knaagdieren	625.585	84 %
Konijnen	57.667	8 %
Katten	56	0,008 %
Honden	584	0,08 %
Hoevedieren	5573	0,8 %
Primateen	29	0,004 %
Vogels	19.889	3 %
Koudbloedige dieren	32.264	4 %
TOTAAL	741.989	100 %

•Doel

Fundamenteel onderzoek (biologisch)	245.357 dieren	33%
Onderzoek en ontwikkeling van medicamenten en gebruikte toestellen in de geneeskunde voor mens en dier	241.559 dieren	33%
Kwaliteitscontroles in de geneeskunde voor mens en dier	204.705 dieren	29%
Toxiciteitstesten	11.888 dieren	1,5%